

DE ARRENSLEE

Guus Maas Geesteranus

In het Delflandhuis van het Hoogheemraadschap Delfland te Delft staat in de hal (ingang Phoenixstraat) als blikvanger een sierlijke arrenslee. Het is een éénpersoons schelpslede van Friese (of wellicht Duitse) makelij uit circa 1840.

De gemiddelde bezoeker loopt er langs en besteedt er nauwelijks aandacht aan. Voor de familieleden Maas Geesteranus is het de moeite waard om erbij stil te staan en zich af te vragen waarom deze prachtige sleet niet in zijn of haar huis staat te pronken.

De naam arrenslee (oude spelling: arreslee) is een verbastering van narrenslee, een sleet van een nar. Het woord 'nar' heeft hier betrekking op de bellen. Omdat deze sleden snel en geruisloos over de sneeuw voortbewegen, zijn de gebruikte paardetuigen voorzien van een riem met ('narren') belletjes ter waarschuwing van de voetgangers.

Jan de Bruyn bij de arrenslee

De eerste bron van dit verhaal is Geo van Leeuwen van de druivenkwekerij 'De Sonnehoeck' die me verwees naar de restaurateur van het Prinsenhof in Delft, via wie ik terecht kwam bij Jan de Bruyn, die me onderstaand verhaal kon vertellen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog in 1944 had het Bezuidenhoutkwartier in Den Haag te lijden van bombardementen. Een daar wonende Maas Geesteranus besloot zijn persoonlijke bezittingen, waaronder een arrenslee, in veiligheid te brengen bij boer Rodenburg in Delfgauw, die een stuk land en eendenkooi van de familie pachtte. Na de oorlog zijn de persoonlijke bezittingen weer opgehaald, maar de arrenslee is achtergelaten. Misschien was ruimte- gebrek de reden, in ieder geval is de eigenaar hem nooit meer komen ophalen. De boer, die geen gevoel had voor cultuurhistorische waarden, liet de slee in een vervuilde schuur staan onder hooi en kippenstront.

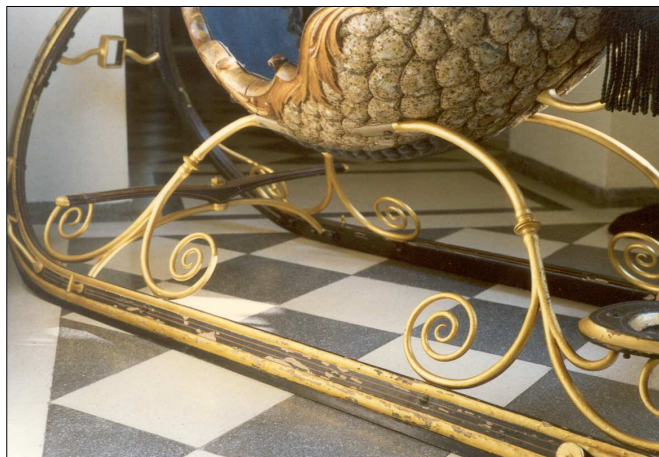
Jan de Bruyn, opgegroeid als boerenzoon in Schipluiden, had van jongs af aan belangstelling voor boerenantiek. Hij ging de boer op om aardewerk, oud gereedschap tot en met boerenwagens te verzamelen. Na jaren van verwaarlozing in de schuur van boer Rodenburg kocht de Bruyn de slee voor f 1000 onder de voorwaarde dat hij deze de eerste 5 jaar niet zou doorverkopen. Ergens rekende men toch op de mogelijkheid dat de eigenaar zou terugkomen en de slee zou opeisen. Dat is echter nooit gebeurd.

De slee werd schoongemaakt en in bruikleen 15 jaar lang in de hal van het gemeentehuis van Pijnacker geplaatst. De klimaatomstandigheden daar waren niet gunstig voor de slee, in de winter te warm en in voor- en najaar te vochtig. Door het snel krimpen en uitzetten van het materiaal ontstonden er scheuren in bak en glijders. De verf begon blazen te vertonen en af te bladderen en het leren kussen droogde uit.

Korte beschrijving van de arrenslee.

De slee is 230 cm lang en ca. 100 cm breed en bestaat uit de volgende hoofdcomponenten.:

Glijders en boeg :

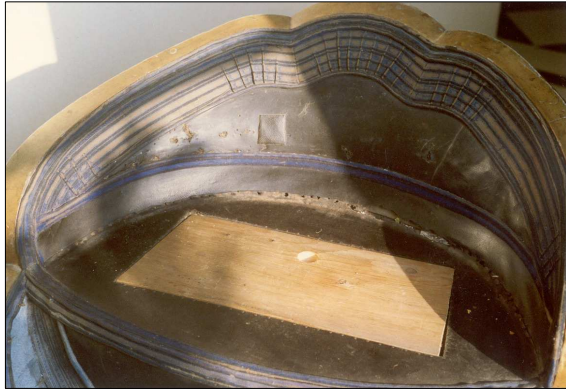

De glijders bestaan uit glijhouten beslagen met glij-ijzers, die zich naar voren lopend in de zogenaamde boeg verenigen. De glijhouten zijn blauw geschilderd en met bladgoud versierd. De boeg is bekroond met een houten adelaar.

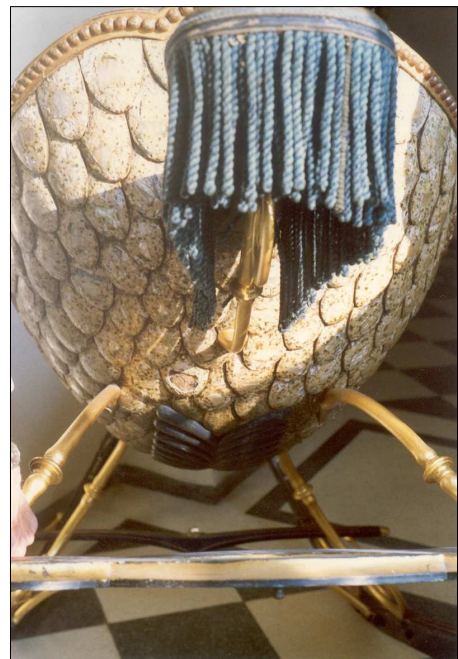
Kuip :

De kuip heeft een oplopend gebogen deel, de zogenaamde schulp of schelp.

De kuip is aan de binnenzijde bekleed met een lichtblauw 20^e eeuw tapijt en heeft een zitplaats voor 1 persoon. Het leren kussen rust op een onderbank waarin een verzonken ruimte plaats biedt aan een stoof.

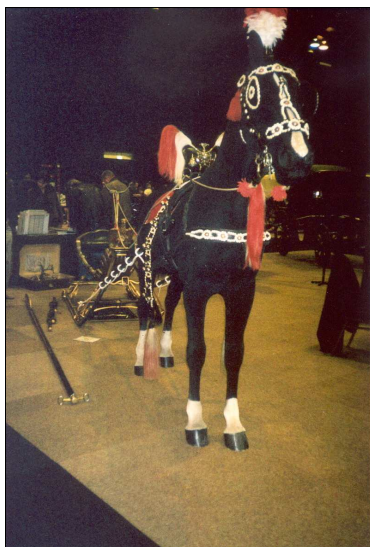

Achterzijde met zadel :

De bij de kuip genoemde schulp of schelp is aan de achterzijde gedecoreerd met parelmoer. Achter de kuip bevindt zich een zadeltje van leer voor de bestuurder. Rustend op de glijijzers, onder het zadeltje, bevindt zich de voetenplank, beslagen met ijzer tegen uitglijden.

Jan de Bruyn kende de toenmalige dijkgraaf van de Berg van het Hoogheemraadschap Delfland persoonlijk en, niet tevreden met de omstandigheden in Pijnacker, gaf hij de arrenslee in bruikleen aan het Hoogheemraadschap, waar hij nu ca. 20 jaar in de hal staat. In deze periode is er onderzoek gedaan om te komen tot restauratie zowel door de restaurateur van het Prinsenhof als door een extern bureau. Dijkgraaf van de Berg, die hier positief tegenover stond, ging echter met pensioen en werd opgevolgd door van Haersma Buma. Deze heeft uiteindelijk het voorstel tot restauratie niet gehonoreerd, waarop de Bruyn zelf de kosten op zich heeft genomen.

De arrenslee ziet er nu, op enkele details na, weer mooi uit. Hij heeft twee keer gestaan op de expositie 'Koets en Rijtuig' (o.a. in 2004) in de Groenordhallen te Leiden. Wegens onvoldoende belangstelling heeft men er van afgezien de tentoonstelling jaarlijks te herhalen.

Blijft de vraag over wie de Maas Geesteranus was die de arrenslee heeft achtergelaten in Delfgauw. Na enig spitwerk in het familiearchief komen we tot de volgende aanname. Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren vijf familieleden eigenaar van enige percelen weiland in Delfgauw, tezamen ruim 8 hectare, te weten Frederik Anton Nanningh (Frits 1890-1988), Iza Cornelia Maria (1907-2005), Jan Albert (1904-1994), Walrave (1907-1999), Rudolf (1911-2003). Zij hebben dit geërfd in 1936 van hun ongetrouwde tante Jeanette Cornelia (1875-1936), die het vermoedelijk heeft geërfd van haar vader Frederik Anton (1834-1894), maar hiervan hebben we geen officiële documenten. De pachter was Johannes Rodenburg, die in 1949 door koop eigenaar is geworden van de percelen.

Van de 5 familieleden waren in 1944 Jan en Wal in Nederlands-Indië, Ruud in Leiden, Iza in Utrecht. Hoewel niet zeker, kan Frits toen in Den Haag gewoond hebben, in ieder geval trouwde hij in 1929 aldaar.

Het lijkt aannemelijk dat Frits de Maas Geesteranus is geweest die in 1944 persoonlijke bezittingen naar Delfgauw heeft gebracht. Hoe hij aan de arrenslee is gekomen en waarom hij hem nooit heeft opgehaald blijft voor ons een vraag.